

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 09.02.2006, sp. zn. 21 Cdo 1198/2005, ECLI:CZ:NS:2006:21.CDO.1198.2005.1

Číslo: 16/2007

Právní věta: Zástavní právo nezaniká, jestliže dluh odpovídající zajištěné pohledávce nemůže být uspokojen právnickou osobou jako dlužníkem proto, že zanikla bez právního nástupce.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 09.02.2006

Spisová značka: 21 Cdo 1198/2005

Číslo rozhodnutí: 16

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Zástavní právo

Předpisy: § 152 předpisu č. 40/1964Sb.

§ 165 odst. 1 předpisu č. 40/1964Sb.

§ 170 odst. 1 písm. a) předpisu č. 40/1964Sb.

§ 311 odst. 2 písm. a) předpisu č. 513/1991Sb.

§ 470 odst. 1 písm. a) předpisu č. 40/1964Sb.

§ 579 odst. 1 písm. a) předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobci se domáhali, aby bylo určeno, že na „nemovitostech zapsaných v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu ve V. na LV č. 1489 pro k. ú., obec a okres V., a to objektu bydlení čp. 763 postaveném na p. č. st. 1112 a p. č. st. 1112, nevázne zástavní právo podle zástavní smlouvy, která byla uzavřena mezi zástavním věřitelem K. bankou, a. s., a zástavci Z. P. a M. P., a kdy vklad práva byl povolen rozhodnutím Katastrálního úřadu ve V. s právními účinky vkladu dnem 16. 1. 1995.“ Žalobu zdůvodnili tím, že žalovaná 1) uzavřela dne 27. 12. 1994 s K. M., spol. s r. o., smlouvu o úvěru, podle které mu poskytla střednědobý úvěr ve výši 800 000 Kč, že závazek z této smlouvy byl zajištěn mimo jiné zástavním právem k uvedeným nemovitostem, zřízeným na základě zástavní smlouvy ze dne 27. 12. 1994, a že žalobci jsou podle kupní smlouvy ze dne 12. 9. 1996 podílovými spoluvlastníky těchto nemovitostí. Dlužník K. M., spol. s r. o., zanikl, neboť byl „rozhodnutím Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. 8. 2002, které nabylo právní moci dne 4. 9. 2002,“ vymazán z obchodního rejstříku „z důvodu zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu na majetek dlužníka pro nedostatek majetku.“ Žalobci dovozují, že zánikem dlužníka zanikl rovněž jeho závazek ze smlouvy o úvěru ze dne 27. 12. 1994 (ustanovení § 579 obč. zák. platí „i pro právnické osoby a jejich zánik, když speciální úprava pro právnické osoby není“) a že zánikem zajištěné pohledávky zaniklo podle ustanovení § 170 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku také zástavní právo, neboť má jen

akcesorickou povahu.

O k r e s n í s o u d ve Vsetíně rozsudkem ze dne 21. 6. 2004 zamítl žalobu na určení, že na „nemovitostech zapsaných v katastru nemovitostí, dříve u Katastrálního úřadu ve V., nyní u Katastrálního úřadu pro Z., katastrální pracoviště V., na LV č. 1489 pro k. ú., obec a okres V., a to objektu bydlení čp. 763 postaveném na p. č. st. 1112 a p. č. st. 1112, nevázne zástavní právo podle zástavní smlouvy uzavřené mezi zástavním věřitelem K. bankou, a. s., a zástavci Z. P. a M. P., a kdy vklad práva byl povolen rozhodnutím Katastrálního úřadu ve V. s právními účinky vkladu dnem 16. 1. 1995,“ a rozhodl, že ve vztahu žalobců a žalované 1) žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že žalobci jsou povinni zaplatit žalovanému 2) na náhradě nákladů řízení 10 694 Kč advokátovi. Z provedených důkazů zjistil, že žalovaná 1) poskytla podle smlouvy o úvěru ze dne 27. 12. 1994 obchodní společnosti K. M., spol. s r. o., úvěr ve výši 800 000 Kč, který byl zajištěn jednak zástavním právem k uvedeným nemovitostem, jež dali do zástavy jejich tehdejší vlastníci Z. a M. P., jednak ručením, když ručení za celou pohledávku převzali Z. P., nar. 1936, Z. P., nar. 1964, P. S. a L. P., že žalobci koupili zastavené nemovitosti od Z. a M. P. kupní smlouvou ze dne 12. 9. 1996, že žalovaná 1) smlouvou ze dne 29. 3. 2002 postoupila zajištěnou pohledávku žalovanému 2) a že obchodní společnost K. M., spol. s r. o., byla vymazána z obchodního rejstříku (usnesením ze dne 20. 8. 2002, které nabylo právní moci dnem 4. 9. 2002). Podle názoru soudu prvního stupně zánikem dlužníka K. M., spol. s r. o., nedošlo k zániku zástavního práva. Dluh „firmy K. M.“ totiž vzhledem k ustanovení § 311 odst. 2 obch. zák. dosud nezanikl, neboť „je zajištěn čtyřmi ručiteli“, a zástavní právo je „právem s akcesorickou povahou a je spjato s existencí zajišťované pohledávky.“ Proti žalované 1) musela být žaloba zamítnuta rovněž pro nedostatek pasivní legitimace. Argument žalobců, kteří se dovolávali analogického užití ustanovení § 579 odst. 1 obč. zák., soud prvního stupně odmítl s odůvodněním, že „toto ustanovení analogicky použít nelze“ a že „smrtí dlužníka fyzické osoby nezaniká navíc každá povinnost dlužníka, ale jen ta, jejímž obsahem bylo plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem, tzn. že záviselo na osobních vlastnostech či schopnostech zemřelého dlužníka.“

K odvolání žalobců K r a j s k ý s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 7. 12. 2004 připustil změnu žaloby provedenou podáním žalobců ze dne 20. 7. 2004 (tak, aby bylo určeno, že na „nemovitostech zapsaných v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro Z. kraj, katastrální pracoviště V., na LV č. 1489 pro k. ú., obec a okres V., a to objektu bydlení čp. 763 postaveném na parc. č. 3206 (dříve parc. č. 1112) a parc. č. 3206 (dříve parc. č. 1112), nevázne zástavní právo původně pro prvního žalovaného podle zástavní smlouvy, která byla uzavřena mezi zástavním věřitelem K. bankou, a. s., a zástavci Z. P. a M. P., a kdy vklad práva byl povolen rozhodnutím Katastrálního úřadu ve V. s právními účinky vkladu dnem 16. 1. 1995 a nově zapsaného pro druhého žalovaného na základě souhlasného prohlášení prvního a druhého žalovaného o změně osoby zástavního věřitele postoupením pohledávky ze dne 29. 3. 2002“), změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu „v tomto znění“ zamítl, že žalobci a žalovaná 1) nemají vůči sobě právo na náhradu nákladů řízení a že žalobci jsou povinni zaplatit žalovanému 2) na náhradě nákladů řízení 10 694 Kč advokátovi, a rozhodl, že žalobci jsou povinni zaplatit žalovanému 2) na náhradě nákladů odvolacího řízení 10 952 Kč advokátu a že žalobci a žalovaná 1) nemají vůči sobě právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně v tom, že zástavní právo váznoucí na nemovitostech žalobců ve prospěch pohledávky žalovaného 2) dosud nezaniklo. Zdůraznil, že smlouva o úvěru ze dne 27. 12. 1994 byla uzavřena podle ustanovení § 497 a násl. obch. zák. a že proto rovněž zánik závazku z této smlouvy „je nutné hodnotit podle obchodního zákoníku“ a že „žádné ustanovení obchodního zákoníku nehovoří o tom, že závazek zaniká zánikem dlužníka.“ Ustanovení § 311 odst. 2 obch. zák. určuje, že ručení nezaniká, jestliže závazek zanikl pro nemožnost plnění dlužníka a závazek je splnitelný ručitelem nebo pro zánik právnické osoby, jež je dlužníkem, a podle názoru odvolacího soudu „není důvod, aby totéž nebylo možné dovodit u zástavního práva.“ Analogické užití ustanovení § 579 obč. zák. „se nevztahuje na zánik právnické osoby,“ neboť „smrt u

jiného právního subjektu než u fyzické osoby je pojmově vyloučena," a „pro případ, že by tomu tak nebylo, zaniká smrtí dlužníka jen ta povinnost, jejíž splnění mělo být provedeno osobně dlužníkem, a o takovou povinnost se v dané věci nejedná.“ Žaloba proti žalované 1) musela být zamítnuta pro nedostatek pasivní legitimace, neboť zástavní právo působí po postoupení zajištěné pohledávky jen mezi žalobci a žalovaným 2). Odvolací soud uzavřel, že žaloba není důvodná; rozsudek soudu prvního stupně musel být změněn „jen z formálních důvodů“, neboť žalobci „nově formulovali žalobní petit.“

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podali žalobci dovolání. Poté, co rozebrali povahu a obsah právního vztahu mezi věřitelem a osobním dlužníkem, povahu pohledávky a dluhu a osobní a věcnou odpovědnost za splnění závazku, zdůraznili, že „žádné subjektivní právo nebo povinnost nemůže existovat bez svého nositele“ a že „po dobu trvání práv a povinností“ může dojít „ke změnám subjektů různými druhy právního nástupnictví“. U fyzických osob občanský zákoník vyjadřuje „v zájmu právní jistoty“ zásadu, že „smrt dlužníka či věřitele zásadně zánik závazku nepůsobí a smrtí jednoho z nich přecházejí práva i povinnosti na právní nástupce dlužníka či věřitele (§ 579 odst. 1 obč. zák.)“ s výjimkou závazku, jehož „obsahem bylo plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem“ nebo které „bylo omezeno jen na osobu věřitele.“ Obdobný princip musí platit podle názoru žalobců i pro právnické osoby; zanikne-li právnická osoba a nejde o právo či povinnost vázané výlučně na tuto osobu, přechází právo či povinnost na právní nástupce, a zanikne-li právnická osoba bez právního nástupce, je nutno „kategoricky trvat na tom, že zanikají i subjektivní práva a povinnosti, jejichž nositelem byla tato právnická osoba.“ Zajišťovací právní prostředky mají akcesorický a subsidiární charakter. Protože dluh nemůže existovat bez jeho nositele, zaniká, jestliže po smrti fyzické osoby nebo výmazu právnické osoby nedošlo k přechodu na právního nástupce, a současně zaniká i pohledávka. Zánik zajišťované pohledávky pak má za následek zánik zajištění, nestanoví-li zákon jinak. Ve vztahu k zástavnímu právu právní řád neobsahuje „výjimku z této akcesority“ (na rozdíl od ručení, u něhož „odchylku“ stanoví § 311 odst. 2 obch. zák., nebo smluvní pokuty podle ustanovení § 545 odst. 1 obč. zák.) a „s odkazem na analogii výjimky nelze rozšiřovat i na jiné zajišťovací instrumenty.“ Žalobci uzavírají, že zánikem dlužníka „zanikají zástavní práva váznoucí na majetku třetích osob, která zajišťují tuto (bývalou) pohledávku,“ přípustnost dovolání dovozují z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a navrhují, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnými osobami (účastníky řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.); to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč, přičemž se nepřihlíží k příslušenství pohledávky (§ 237 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), a ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího

výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení (§ 237 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. je mimo jiné založena na rozdílnosti (nesouhlasnosti) rozsudku odvolacího soudu s rozsudkem soudu prvního stupně. O nesouhlasný rozsudek jde tehdy, jestliže okolnosti významné pro rozhodnutí věci byly posouzeny oběma soudy rozdílně, takže práva a povinnosti stanovené účastníkům rozhodnutími jsou podle závěrů těchto rozsudků odlišná. Odlišností nelze ovšem rozumět rozdílné právní posouzení, pokud nemělo vliv na obsah práv a povinností účastníků, ale jen takový závěr, který rozdílně konstituuje nebo deklaruje práva a povinnosti v právních vztazích účastníků. Okolnost, zda odvolací soud rozhodl podle ustanovení § 219 o. s. ř., nebo zda postupoval podle ustanovení § 220 o. s. ř., a jak z tohoto pohledu formuloval výrok svého rozsudku, není sama o sobě významná; pro posouzení přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. je podstatné porovnání obsahu obou rozsudků.

V posuzovaném případě odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně jen proto, že podání žalobců ze dne 20. 7. 2004, kterým byly „upřesněny“ sporné zástavní právo a zatížené nemovitosti, považoval za změnu žaloby a že tuto „změnu žaloby“ připustil. Při posouzení důvodnosti požadovaného nároku dospěl odvolací soud ke shodnému závěru jako soud prvního stupně v tom, že zástavní právo zřízené na základě zástavní smlouvy ze dne 27. 12. 1994 a váznoucí na nemovitostech žalobců v důsledku zániku dlužníka zajištěné pohledávky (obchodní společnosti K. M., spol. s r. o.) nezaniklo. Vzhledem k tomu, že oba soudy při tomto vymezení práv a povinností účastníků dospěly ke shodným závěrům, je třeba rozsudek odvolacího soudu považovat – bez ohledu na formulaci výroku tohoto rozsudku – z hlediska přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. za potvrzující rozsudek.

Dovolání žalobců není v projednávané věci přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., a to již z toho důvodu, že ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalobců proti rozsudku odvolacího soudu proto může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci odvolací soud řešil mimo jiné právní otázku, zda zanikne zástavní právo v případě, že dojde k zániku právnické osoby, která je dlužníkem ze zajištěné pohledávky a nemá postavení zástavního dlužníka.

Protože tato právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam.

Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalobců proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), N e j v y š š í s o u d dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné, a proto je zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle ustanovení § 152 obč. zák. zástavní právo slouží k zajištění pohledávky pro případ, že dluh, který jí odpovídá, nebude včas splněn s tím, že v tomto případě lze dosáhnout uspokojení z výtěžku zpeněžení zástavy.

Podle ustanovení § 165 odst. 1 obč. zák., není-li pohledávka zajištěná zástavním právem splněna včas, má zástavní věřitel právo na uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy. Totéž právo má zástavní věřitel, jestliže pohledávka byla po své splatnosti splněna jen částečně nebo nebylo-li splněno příslušenství pohledávky.

Podle ustanovení § 170 odst. 1 písm. a) obč. zák. zástavní právo zaniká zánikem zajištěné pohledávky.

Zástavní právo má v první řadě funkci zajišťovací; zabezpečuje pohledávku zástavního věřitele již od okamžiku svého vzniku, vede (motivuje) dlužníka k tomu, aby pohledávku zástavního věřitele dobrovolně splnil, a zástavnímu věřiteli poskytuje jistotu, že se bude moci uspokojit ze zástavy, nebude-li jeho pohledávka včas splněna. Nebyla-li pohledávka zástavního věřitele včas splněna, uplatní se uhrazovací funkce zástavního práva; zástavní věřitel je oprávněn uspokojit se ze zástavy, aniž by musel spoléhat na to, že se domůže úhrady své pohledávky z majetku dlužníka.

Zástavní právo je právem subsidiárním a akcesorickým. Subsidiarita zástavního práva vyjadřuje, že jde o podpůrný zdroj uspokojení pohledávky zástavního věřitele, který se uplatní jen tehdy, jestliže pohledávka nebyla dlužníkem dobrovolně splněna a ani nezanikla jiným způsobem. Akcesorickým je zástavní právo zejména proto, že vzniká pouze tehdy, vznikla-li platně také pohledávka, k jejímuž zajištění má sloužit, a že dochází k jeho zániku, zanikla-li zajištěná pohledávka.

Ze zástavního práva vzniká zástavnímu dlužníku povinnost uspokojit (z výtěžku zpeněžení zástavy) zástavního věřitele (jeho pohledávku za dlužníkem), a to - jak vyplývá z jeho subsidiarity a akcesoriety - v případě, že dluh odpovídající zajištěné pohledávce nebyl včas splněn. Vzniklo-li zástavnímu věřiteli právo na uspokojení ze zástavy, má právo na plnění jak od zástavního dlužníka (z výtěžku zpeněžení zástavy), tak i od dlužníka (srov. § 165a odst. 3 obč. zák.). Zástavní dlužník tedy v tomto vztahu vystupuje jako tzv. náhradní dlužník, neboť v případě včasného nesplnění dluhu odpovídajícího zajištěné pohledávce ze strany hlavního dlužníka se zástavní věřitel bude moci uspokojit z jeho majetku (z výtěžku zpeněžení zástavy).

Akcesorietu zástavního práva je třeba chápat - jak vyplývá zejména z ustanovení § 152 a § 165 odst. 1 obč. zák. - ve vztahu k zajištěné pohledávce, a nikoliv také k osobě dlužníka. Zástavní věřitel má totiž právo na uspokojení z výtěžku zpeněžení zástavy vždy, nebyl-li dluh odpovídající zajištěné pohledávce včas splněn (tedy aniž by bylo významné, proč nebyl splněn ze strany dlužníka), a zástavní dlužník může obdobně jako dlužník uplatnit promlčení, zánik nebo jiné námitky týkající se zajištěné pohledávky.

Smrtí dlužníka (fyzické osoby) povinnost plnit nezaniká, ledaže by jejím obsahem bylo plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem (srov. § 579 odst. 1 obč. zák.). V případě, že povinnost plnit smrtí dlužníka nezanikla, nemohlo zaniknout ani zajištění pohledávky dlužníkovou věřitele, včetně

zajištění zástavním právem. Na tomto závěru nic nemění ani ustanovení § 470 odst. 1 obč. zák., podle kterého dědic odpovídá do výše ceny nabytého dědictví za přiměřené náklady spojené s pohřbem zůstavitele a za zůstavitelovy dluhy, které na něj přešly zůstavitelovou smrtí, neboť toto ustanovení upravuje odpovědnost dědiců za zůstavitelovy dluhy, a nikoliv přechod dluhů na ně; nelze proto z něho ani dovozovat, že by smrtí dlužníka zanikaly jeho dluhy, jestliže převyšují cenu nabytého dědictví, a ani to, že se vztahuje na jiné osoby než dědice. Soudní praxe proto již dříve dospěla k závěru, že na uplatnění pohledávky, která byla zajištěna třetí osobou (například ručením, zástavním právem apod.), nemají vliv skutečnosti, že dlužník zemřel a že tu není nikdo, kdo by za jeho dluhy odpovídal, popřípadě že jeho dědici odpovídají za dluhy jen do výše ceny nabytého dědictví (srov. například obdobné věci se týkající rozsudek býv. Nejvyššího soudu ČSR ze dne 26. 1. 1973 sp. zn. [1 Cz 78/72](#), který byl uveřejněn pod č. 62 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1973) a i v současné době je jako správný přijímán.

Je-li dlužníkem právnická osoba, přechází povinnost plnit po jejím zániku na nástupnické společnosti nebo na jiné její právní nástupce. Zanikla-li právnická osoba bez právního nástupce, je zřejmé, že tu není nikdo, na koho by přešla její povinnost plnit (kdo by jako dlužník byl povinen splnit dluh). V zákoně se výslovně - na rozdíl od fyzických osob - neuvádí, jaké má tato skutečnost právní následky ve vztahu ke dluhům, které zůstaly po zániku právnické osoby neuhrazeny; část právní teorie a praxe za této situace dovozuje, že dluh zanikl, neboť nemůže „existovat bez nositele povinnosti“, a že tedy musela zaniknout rovněž jemu odpovídající pohledávka.

Ze závěru, že pohledávka zanikla z důvodu zániku dlužnické právnické osoby bez právního nástupce, však nelze (i kdyby byl opravdu správný) úspěšně dovozovat (na základě principu akcesoriety), že by bez dalšího zaniklo její zajištění poskytnuté třetími osobami. Princip akcesoriety je totiž - jak uvedeno již výše - třeba vztáhnout jen k zajištěné pohledávce a nikoliv k osobě dlužníka. Smysl zajištění pohledávky spočívá v tom, že věřitel, který nemůže být uspokojen dlužníkem z důvodů spočívajících v osobě dlužníka (včetně toho, že dlužník, který je právnickou osobou, zanikl bez právního nástupce), má nárok na uspokojení ze zajištění poskytnutého třetími osobami; neznamená to tedy, že by tím zanikla povinnost náhradního dlužníka (vzniklá z titulu poskytnutí zajištění), neboť okolnosti týkající se hlavního dlužníka nedopadají do právních poměrů náhradního dlužníka a nemohou mít za následek (s ohledem na účel a smysl zástavního práva poskytnout zástavnímu věřiteli uspokojení jeho pohledávky vždy, neučiní-li tak dlužník) zánik jeho povinností vůči věřiteli. Povinnost náhradního dlužníka uspokojit věřitele (v případě, že dluh odpovídající zajištěné pohledávce nebyl včas splněn) tedy není (nemůže být) dotčena tím, že dluh odpovídající této pohledávce nemůže splnit zaniklá právnická osoba, která je dlužníkem.

Z uvedených důvodů dospěl dovolací soud k závěru, že zástavní právo nezaniká, jestliže dluh odpovídající zajištěné pohledávce nemůže být uspokojen právnickou osobou jako dlužníkem proto, že zanikla bez právního nástupce.

Na opačný názor nelze usuzovat z toho, že v zákoně není v tomto směru obsažena - na rozdíl například od právní úpravy ručení v obchodních závazkových vztazích - výslovná právní úprava. Uvedený závěr je obecně platný pro všechny právní prostředky zajištění závazků poskytnutého třetími osobami a ustanovení § 311 odst. 2 obch. zák. není (jak se mylně domnívají dovolatelé) výjimkou potvrzující zásadu (o tom, že zánikem právnické osoby zaniká zajištění pohledávky jejího věřitele), ale projevem uvedeného závěru, který byl - v zájmu právní jistoty - výslovně zmíněn v právní úpravě ručení v obchodních závazkových vztazích a který samozřejmě platí rovněž při zajištění pohledávky zástavním právem nebo jiným právním prostředkem zajištění poskytnutého třetí osobou.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný. Protože nebylo zjištěno, že by rozsudek odvolacího soudu byl postižen některou z vad

uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalobců podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.